

Izvještaj o praćenju suđenja u predmetima korupcije

Banja Luka, avgust 2020.

Izvještaj o praćenju suđenja u predmetima korupcije

Banja Luka, avgust 2020.

Norwegian Embassy

Spoljni saradnik na pripremi izvještaja:

Francesco De-Sanctis

Urednik izvještaja:

Uglješa Vuković (TI BiH)

Izdavač:

Transparency International u Bosni i Hercegovini (TI BiH)

Gajeva 2, 78 000 Banjaluka

Prevod:

Lidija Dangubić

Dizajn:

Saša Đorđević

Tiraž:

200

Štampa:

Grafix

Projektni tim:

Amela Šarić, Lejla Hodžić, Marko Vujić, Peđa Đurasović, Uglješa Vuković

Monitori-posmatrači suđenja:

Ajla Ruvić	Meliha Pajzetović	Jelena Spremo	Irfan Osmanović
Armira Čunjalo	Enisa Mržljak	Siniša Adamović	Emir Ahmethodžić
Aida Neslanović	Faris Arnaut	Mirjana Đurić Janković	Berina Keč
Amina Sinanović	Stefan Mikanović	Lejla Mustafić	
Ajša Luković	Dino Kečalović	Amila Husić	
Meliha Spahić	Širin Jusufhodžić	Sanjin Skrobo	
Edib Sikira	Stefan Mikanović	Šeherzada Memić	
Ferhad Jašarević	Faris Arnaut	Vildana Musić	
Hana Benca	Vladan Obradović	Merjema Mekić	

Ovaj izvještaj je nastao uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške u Bosni i Hercegovini i njegov sadržaj ne održava nužno stavove i preporuke Ambasade.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

343.85:343.352(497.6)(047.1)

ИЗВЕШТАЈ о праћењу

Izvještaj o praćenju suđenja u predmetima korupcije / [projektni tim Amela Šarić, ...[et al.] ; urednik izvještaja Uglješa Vuković]. - Banja Luka : Transparency International, 2020 ([S. l.] : Grafix). - 27 str. : ilustr. ; 23 cm

“Ovaj izvještaj je nastao uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške u Bosni i Hercegovini i njegov sadržaj ne održava nužno stavove i preporuke Ambasade” -> колофон. - Подаци о ауторима преузети из импресума. - Тираж 200. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-99976-913-3-0

COBISS.RS-ID 129230337

0 monitoringu

Transparency International u BiH (TI BiH) je u periodu od septembra 2019. godine do sredine marta 2020. godine pratio suđenja u predmetima korupcije u 50 predmeta pred sudovima širom Bosne i Hercegovine. Praćenje suđenja korupcije organizirano je u okviru projekta Monitoring procesuiranja korupcije i pružanje pravne pomoći (M-ALAC) koji podržava Vlada Kraljevine Norveške u BiH. Monitoring su sprovodili studenti pravnih nauka završnih godina iz Sarajeva, Banja Luke, Bihaća, Zenice, Tuzle, Istočnog Sarajeva i Mostara, a ukupno je u projektu učestvovalo do 30 studenata. Studenti (monitori) su pratili suđenja po završenim obukama TI BiH u okviru kojih su obrađeni krivično-procesni instituti, krivična djela korupcije, kao i metodologija praćenja suđenja. Studenti su tek po završenim obukama započeli pratiti suđenja, uz stalni nadzor i asistenciju TI BiH projektnog tima. Metodologija za praćenje suđenja u kojoj su objašnjeni ciljevi monitoringa sadrži formular za praćenje kao objektivizirani upinik koji su studenti popunjavali na svakom suđenju.

Sam formular sastoji se od pitanja koji se odnose na:

- 1) javnost rada i održavanje reda u sudnici,
- 2) izvještaj o predmetu i
- 3) podacima u presudi.

Formular je koncipiran tako da omogućava studentima da prate suđenja bez obzira na fazu postupka u kojoj se suđenje nalazi. Monitoring i cjelokupni projekat imaju u prvom redu edukativnu ulogu jer omogućuju studentima da se upoznaju sa sudnicama, radom sudija, tužilaca i advokata, dinamikom suđenja i načinom primjene procesnih instituta. Prateći suđenja studenti dobijaju priliku da kao posmatrači iznutra upoznaju se sa neformalnim praksama, ali i da sagledaju održavanje procesne discipline, način ispitivanja svjedoka, prezentovanje i odbranu optužnice, itd.

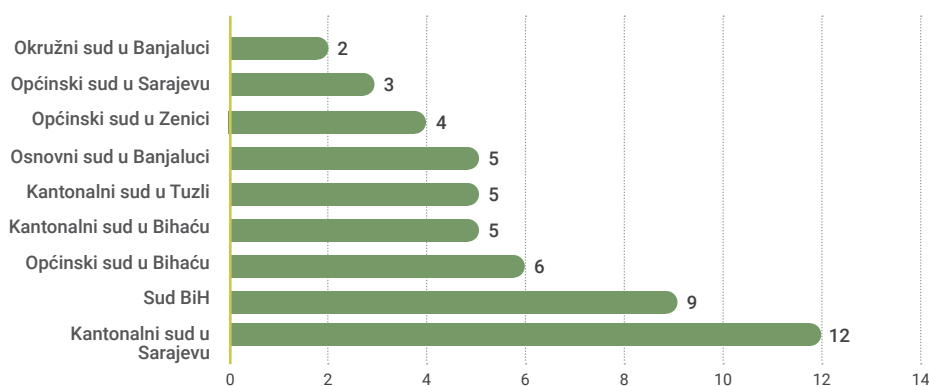
Nalazi monitoringa

Monitoring procesuiranja korupcije je obuhvatio 50 predmeta u sedam mjeseci praćenja (pogledaj spisak predmeta – Aneks A1), a praćeni predmeti su naglašeno heterogenog sastava. Praćenje je obustavljeno zbog epidemioloških razloga u martu 2020. godine uslijed pojave zarazne bolesti (sudovi su ubrzo po prekidu monitoringa prestali sa radom), a prvobitno je bilo zamišljeno da monitoring traje još otprilike dva mjeseca. Selekcija predmeta zavisila je u mnogome od zatečenog stanja u monitoringom obuhvaćenim sudovima, ali zamisao je bila uključiti one predmete koji su u neposrednoj vezi sa korupcijom. To ne moraju biti samo krivična djela iz grupe djela protiv službene dužnosti (kako je predviđeno krivičnim zakonodavstvom), već i djela iz drugih grupa gdje se kao primarni zaštitni objekt pojavljuju drugi objekti, ali gdje okolnost i priroda predmeta upućuju na (pojavu) korupcije. Ili na zloupotrebu povjerenih ovlašćenja radi sticanja privatne koristi, što je definicija korupcije pokreta Transparency International.¹ U strukturi optuženih lica nalazila su se mnogobrojna službena lica, ali i druga lica, kao i lica koja su obavljali bitne funkcije kao što su ministri, tužioci, sudije, itd.

PREDMET MONITORINGA:

Sva krivična djela koja se mogu dovesti u vezi sa korupcijom po definiciji TI – zloupotreba povjerenih ovlašćenja radi sticanja privatne koristi.

Praćeni predmeti - sudovi

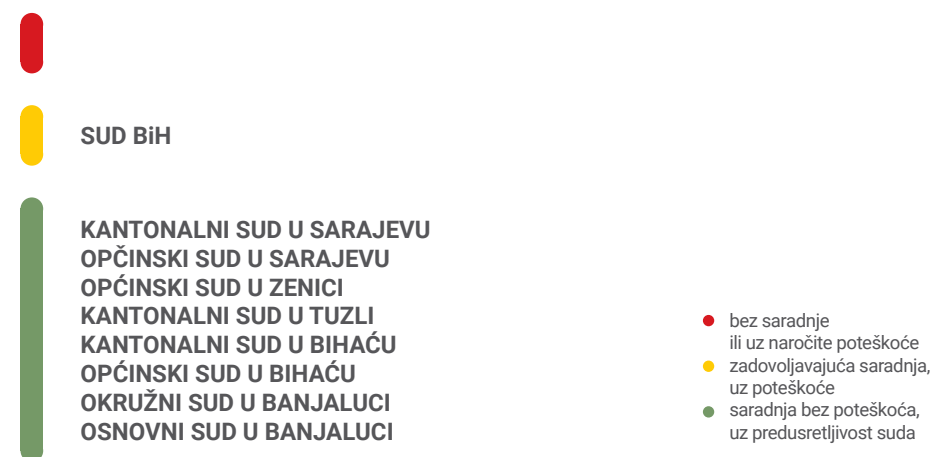
¹ <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>

Monitorisani sudovi

TI BiH je prije početka sprovođenja monitoringa obavio sastanke sa rukovodstvom sudova koji su uključeni u monitoring, a projektni tim je sve vrijeme monitoringa bio u kontaktu sa osobljem sudova u vezi sa rasporedom suđenja i eventualnim izmjenama rasporeda. TI BiH je ponašanje monitorisanih sudova u fazi pripreme i sprovođenja monitoringa, a na osnovu indikatora kooperacije (ažurnost u dostavljanju podataka/rasporeda, spremnost da se održe sastanci/vodi korespondencija, nesmetan pristup sudu, itd), ocjenio različitim bojama od crvene (saradnje nije bilo ili je bila povezana sa naročitim poteškoćama) preko žute (saradnja je bila zadovoljavajuća, ali su je pratile poteškoće) do zelene boje (saradnja je protekla bez poteškoća i uz iskazanu predusretljivost suda). Većina sudova je dobila zelenu ocjenu, žutu ocjenu je dobio Sud BiH, dok je Opštinski sud u Mostar odbio sastanak uz navođenje da na njihovom sudu nema krivičnih predmeta korupcije. Iako je većina sudova dobila zelenu ili prolaznu ocjenu, TI BiH se jeste susreo sa poteškoćama u organizaciji i implementaciji projekta. Nisu bili rijetki neformalni upiti o prirodi monitoringa iz kojih se znao prepoznati strah sudske uprave od javnosti što je nespojivo sa samom prirodom sudskih postupaka koji su po pravilu javni. Pristup suđenjima u svojstvu javnosti je i dalje dosta formalizovan i ne toliko čest, a zainteresovana javnost mogla bi se suočiti sa dosta prepreka, od najjednostavnijih pitanja i provjera na ulazu u zgradu suda, što bi sve moglo djelovati odvraćujuće na građane. Sud BiH je jedini dobio žutu ocjenu jer promjene u rasporedu suđenja nisu redovno komunicirane sa TI BiH projektnim timom, suprotno od dogovorenog.

Ocjene monitorisanih sudova:

Iskazana spremnost na saradnju

Procjenjene štete – od sitne korupcije do organizovanog višemilionskog kriminala

Suđenja su najčešće praćena u odnosu na tzv. klasična djela korupcije, ili krivična djela protiv službene dužnosti kao što su Zloupotreba položaja ili ovlašćenja, Nesavjestan rad u službi, Pronevjera u službi, Primanje mita, Davanje mita, itd. Pored toga, u nekoliko predmeta pratila su se i suđenja gdje su se optuženi teretili za organizovani kriminal i/ili pranje novca, a krivična djela iz drugih grupa djela (osim onih korupcije i protiv službene dužnosti) najčešće su se odnosili na djela protiv privrede, platnog prometa ili pravnog saobraćaja. Na primjer, u jednom predmetu radilo se o krivičnom djelu Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći koje spada u grupu djela protiv okoliša, poljoprivrede i prirodnih dobara, ali koje se isto zbog svojih karakteristika i načina izvršenja može podvesti pod korupciju. Da su praćeni predmeti raznovrsni, pokazuje i procjenjena visina pričinjene štete koja se kretala od po nekoliko hiljada maraka (predmeti tzv. sitne korupcije) do nekoliko desetina miliona maraka (npr. u predmetu Bobar banka – procjenjena šteta je 122 miliona KM). Prosječna vrijednost procjenjene štete monitorisanih predmeta je oko 26 miliona KM, ali prevashodno zbog toga što je u nekoliko predmeta šteta iznosila nekoliko desetina maraka. Prema monitoringu, najčešće se procesuiraju predmeti u kojima se učinjena šteta kreće do 50.000 KM.

Dinamika suđenja

Studenti-monitori su posebnu pažnju obraćali na dinamiku zakazivanja i održavanja suđenja, a nalazi monitoringa korespondiraju sa ranije izrečenim kritikama da u krivičnim suđenjima ne postoji procesna disciplina, da su postupci dugotrajni i da se pravi neopravdana vremenska razlika između ročišta.² Tek jedna trećina predmeta održavala se jednom sedmično, a najčešće bi se pravili duži razmaci od najmanje dvije sedmice i više (i preko mjesec dana). U posljednjem ekspertskom izvještaju Evropske komisije o vladavini prava u BiH predlaže se jača procesna disciplina i održavanje suđenja po principu sukcesivnih sudskih dana, tj. trajanje suđenja nekoliko dana uzastopce dok god se ne okončaju, osim ukoliko ne postoji valjan razlog za odgodu. Trenutna praksa, kada se radi o predmetima korupcije, ukazuje na pojavu nesrazmjernih vremenskih razmaka između ročišta, kao i na nemaran odnos sudija prema procesnoj ekonomiji.

.....
² Više: Ekspertski izvještaj o vladavini prava, Brisel 2019.
<http://europa.ba/wp-content/uploads/2019/12/ExpertReportonRuleofLawissuesinBosniaandHerzegovina.pdf>

U nastavku ćemo prikazati dinamiku ili fizionomiju **otkrivanja i procesuiranja** jednog predmeta tzv. **visoke korupcije** (Bobar banka – obrađen kao studijski slučaj) koji je TI BiH pratio od samog početka (pred-krivična faza), tj. od pojave indicija i prvih sumnji da se u finansijskom slomu Bobar banke radi o organizovanom kriminalu i korupciji koja doseže sve do Agencije za bankarstvo RS, kao regulatornog tijela (na čemu je TI BiH insistirao od početka).³ Predmet je pratilo veliko medijsko interesovanje i pritisak javnosti na organe gonjenja da okončaju istragu i kazne odgovorne.

.....
³ Više: <https://ti-bih.org/?s=bobar+banka> (Postupanja TI BiH)

DINAMIKA PROCESUIRANJA

Predmet: Bobar banka

VREMENSKI RAZMAK OD VIŠE OD
GODINU DANA BEZ PROCESNIH
DEŠAVANJA

1

Decembar 2014. Agencija za bankarstvo RS podnijela je krivične prijave protiv nepoznatih lica zbog zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja u Bobar banci. Prijava se odnosi na plasman spornih kredita i nestanak gotovo 10 miliona KM iz trezora Bobar banke.

2

Mart/April 2015. Okružno javno tužilaštvo u Bijeljini obavijestilo TI BiH da su svu dokumentaciju u predmetu Bobar banka proslijedili MUP-u RS – Upravi krimi-

nalističke policije – Jedinici za suzbijanje privrednog kriminaliteta, finansijske istrage i pranja novca. Takođe, predmet je proslijeđen Specijalnom tužilaštvu Republike Srpske koje je odgovorilo „da ne može prihvatiti postupanje po istom krivičnom predmetu, zbog nepostojanja elemenata krivičnog djela iz nadležnosti tog Tužilaštva“.

3

April 2015. TI BiH zahtijeva od glavnog republičkog tužioca da rješi negativni sukob nadležnosti između Okružnog javnog tužilaštva u Bijeljini i Specijalnog tužilaštva RS, te da naloži Specijalnom tužilaštvu RS postupanje u slučaju Bobar banka ili da Republičko tužilaštvo preuzme slučaj.

4

Jun 2015. Republičko tužilaštvo Republike Srpske informisalo TI BiH da je glavni republički tužilac predmet „Bobar banka“ delegirao

Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, jer kako je navedeno u dopisu Republičkog tužilaštva, postoji osnovana sumnja da se radi o pranju novca i međunarodnom kriminalu.

5

Februar 2017. Tužilaštvo BiH je podiglo optužnicu u predmetu Bobar banka. Optužnica obuhvata 16 lica koji se terete za finansijski kriminal i zloupotrebe koje su građanima, preduzećima i pravnim subjektima nanijele štetu od oko 122,5 miliona KM. Optuženi se terete za krivična djela

6

organizovanog kriminala, zloupotrebe službenog položaja ili ovlaštenja i pranja novca. Među optuženima je direktorica Agencije za bankarstvo Slavica Injac.

6

Jul 2017. Počinje suđenje u predmetu Bobar banka pred Sudom BiH.

7

Novembar 2018. Suđenje je u odnosu na optuženu Slavicu Injac (direktorica Agencija za bankarstvo RS) izdvojeno i prebačeno na Okružni sud u Banjaluci.

8

Decembar 2019. Suđenje konačno počinje u odnosu na optuženu Slavicu Injac pred Okružnim sudom u Banjaluci (vidi više u studijskom slučaju).

9

Mart 2019. godine: suđenje i dalje traje, ali nastupa prekid rada zbog epidemije COVID-19

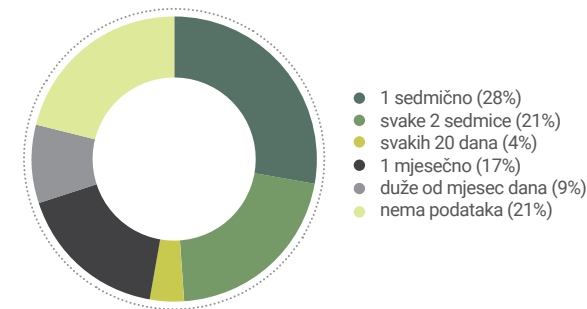
Iz pregleda dinamike ovog slučaja, jasno se vidi kako je sa vremenskog aspekta izgledalo otkrivanje, a zatim i procesuiranje i suđenje u ovom predmetu. Od prvih saznanja, i podnijetih krivičnih prijava/izvještaja o nezakonitostima i sumnjama na kriminal u Bobar banci (decembar 2014.g.), pa do podizanja optužnice, prošlo je više od dvije godine. Zatim, od podizanja do čitanja optužnice, u odnosu na optuženu Injac, koja se ističe po rangu službene funkcije koju je obavljala (rukovoditeljica nezavisnog regulatornog tijela), prošlo je skoro tri godine. Možda najsporniji momentat u dinamici koja je sve vrijeme usporena jeste svojevrсна pauza od više od godinu dana koja nastaje u trenutku kada je predmet prebačen na Okružni sud u Banjaluci. Suđenje i dalje traje, a posljednji prekid, zabilježen u monitoringu, nastao je u martu 2020.godine uslijed pandemije COVID-19. Sudsko vijeće je prije toga nastojalo uvesti praksu održavanja ročišta glavne rasprave na svake dvije sedmice smatrajući da je to željena dinamika. Predmet visoke korupcije i organizovanog kriminala u finansijskom sektoru tako traje već više od pet godina, ako u to trajanje uračunamo istragu i pred-krivični fazu, ili trenutak podnošenja krivične prijave. I dalje je bez izgleda da će predmet u skorije vrijeme dobiti svoj sudski epilog.

Sličnog su izgleda i drugi sudski postupci koji nisu bili u središtu medijskog interesovanja. Odgovornim licima iz Fabrike obuće Fortuna Gračanica sudilo se u vrijeme trajanja monitoringa (mart, 2020.g.), iako je optužnica u ovom predmetu potvrđena još u decembru 2017. godine. Ova lica su optužena za organizovani i privredni kriminal, a procijenjena imovinska šteta je nekoliko miliona maraka. Još više zabrinjavaju podaci iz predmeta „USK šume“ gdje se pred Kantonlnim sudom u Bihaću bivšem direktoru ovog javnog preduzeća i drugim rukovodionicima i uposlenicima sudi za organizovani kriminal u vezi sa krivičnim djelima korupcije. Predmet je formiran krajem 2013. godine na osnovu krivične prijave građana, kada je i donesena naredba o sprovođenju istrage. Optuženi se terete da su nezakonitim radnjama u postupcima javnih nabavki pribavili protivpravnu imovinski korist u iznosu od pola miliona maraka, te da su skoro osam godina zloupotrebljavali svoj službeni položaj. Sudije su se u ovom predmetu više puta mijenjali, a iako su uoči izbijanja pandemije suđenja se uredovila, postupak i dalje traje. Glavi pretres je otpočeo počektom 2017. godine, a optužnica je u ovom predmetu potvrđena godinu dana ranije, pa se suđenje prostire na više od četiri godine.

Zanimljivo je da su slični nalazi i u postupcima tzv. sitne korupcije, gdje se kao optuženi npr. pojavljuju policijski službenici, optuženi najčešće za primanje mita ili pribavljanje koristi u manjim iznosima (od po nekoliko stotina maraka). I ova suđenja su trajala više godina, i pored toga što se nije radilo o složenijim predmetima, pa su dužim pauzama između suđenja (od po dva mjeseca i više) to postajali dugotrajani postupci čiju je dužinu teško opravdati. Tako je sa predmetom u kojem se policijajcu sudi za primanje mita od 100 maraka, a u kojem je optužnica potvrđena krajem 2012. godine. Ispostavlja se da visina pričinjene štete, ili složenost činjeničnog supstrata, ne utiču na dužinu trajanja sudskih postupaka, te da u čak tzv. jednostavnijim predmetima postupci znaju trajati više godina. Prema posljednjim dostupnim podacima, prosječna dužina trajanja sudskih postupaka u BiH je 444 dana, ali u predmetima korupcije postupci

traju značajno duže. U nalazima monitoringa je teško izvući prosjek trajanja suđenja, koja su bila predmet praćenja, jer većina još traje, ali očevidno je da su postupci i u efikasnijim suđenjima za djela korupcije trajali **najmanje godinu dana** (najčešće dvije godine i više), i to od potvrđivanja optužnice do donošenja prvostepene sudske odluke.

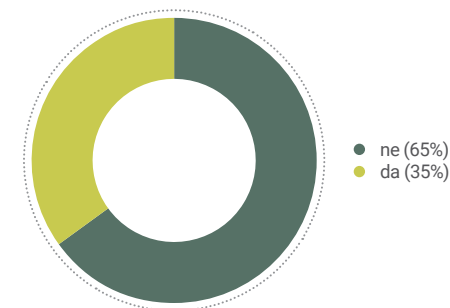
Koji je vremenski raspon zakazivanja suđenja?

Prisustvo javnosti

Predstavnici medija su bili prisutni na nešto više od 1/3 praćenih suđenja. Uglavnom su to bili predmeti gdje su se u ulozi optuženih nalazila lica koja su obavljala javne funkcije, ili su u vezi sa aferama koje su odjeknule u javnosti, kao što je predmet Amir Zukić i drugi. Opet, kako se radi o predmetima korupcije, iznenađuje to što mediji nisu bili više prisutni. Primjetno je i da su mediji uglavnom prisutni u većim centrima (Sarajevo i Banjaluka), dok su u manjim sredinama gotovo pa izuzetak. Razlog tome može biti i nepostojanje medijske infrastrukture u ovim mjestima. Nešto je veće bilo prisustvo drugih zainteresovanih lica, a najčešće su to bili srodnici optuženih ili lica koja iz profesionalnih interesa prate suđenja (pripravnici, svršeni studenti, OSCE predstavnici...).

Da li su bili prisutni predstavnici medija?

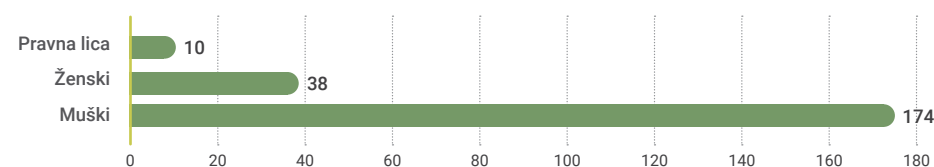

Ostali podaci

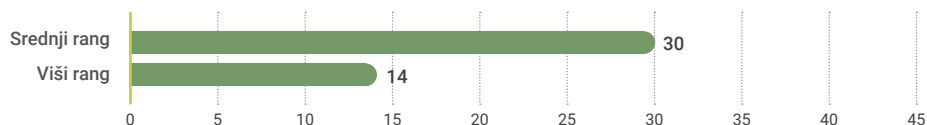
U 50 praćenih slučajeva bilo je uključeno otprilike 224 optužena lica (uključujući i pravna lica). Prema polnoj strukturi optuženi su najčešće muškarci. Ako bi se optuženi, koji su službena/odgovorna lica, posmatrali prema rangu službenih svojstava ili datih odgovornost, primjetno je da su većina optuženih lica srednjeg ranga. Rijeđe su situacije da je optuženo lice po službenim svojstvima ili funkciji lica višeg ranga, tj. da se nalazi na rukovodećoj poziciji. Neki od tih predmeta obrađeni su u studijskim slučajevima, ali među optuženima, za koje je bilo moguće procijeniti njihova službena svojstva, ustanovljeno da je najveći broj njih srednjeg ranga, tj. da nemaju rukovodeća ovlaštenja.

Zanimljiv je i podatak koje je najčešće procesuirano krivično djelo korupcije. Prema nalazima iz monitoringa, to je **Zloupotreba položaja ili ovlaštenja**, dok na devet procesuiranih djela primanja mita dolaze svega dva slučaja davanja mita. Davanje mita ostaje radnja koja se rijetko procesuiraju, a još rjeđi su slučajevi koji se odnose na trgovinu uticajem, što predstavlja složeno krivično djelo korupcije koje podrazumijeva da se počinioci koriste i svojim samo pretpostavljenim društvenim položajem ili uticajem. Tužilaštva najveći broj situacija podvode pod zloupotrebu službenog položaja, što je donekle i razumljivo, ako se ima u vidu širina definicije ovog krivičnog djela. Ovdje je važno naglasiti da su se suđenja birala prema raspoloživosti u monitorisanom periodu, tj. studenti/posmatračici pratili su većinu dostupnih suđenja u referentnom vremenu pred uključenim sudovima širom zemlje. U periodu od nekih osam mjeseci, to stvara sasvim solidan uzorak za procjenu koja se to djela najčešće procesuiraju.

Optuženi - pol

Optuženi - po rangu službenog svojstva

Na monitorisanim suđenjima na strani tužilaštava najčešće je bio prisutan samo jedan tužilac – na 165 suđenja, dok je tužilački tim bio prisutan na 35 suđenja.

Da li je na strani tužilaštva prisutan samo jedan tužilac ili se radi o tužilačkom timu?

● jedan tužilac (82%)
● tužilački tim (18%)

Prema zbirnim dostupnim podacima, u otprilike jednoj trećini monitorisanih predmeta korupcije izrečene su **mjere zabrane obavljanja službene dužnosti**. Mjere zabrane se mogu izreći osumnjičenom, odnosno optuženom, a kod koruptivnih krivičnih djela su naročito bitne, posebno kod onih djela gdje se u ulozi izvršioca pojavljuju službena lica. Zaštitni objekat krivičnih djela protiv službene dužnosti jeste javna uprava, u najširem smislu, i njeno pravilno i zakonito funkcionisanje, pa to pojačava značaj ove mjere zabrane.

U **13 predmeta** je utvrđeno da su sprovedene **posebne istražne radnje** na koje se u našem krivičnom zakonodavstvu odnosi poseban pravni režim jer se radi o radnjama koje zadiru u osnovna ljudska prava i slobode. Prije svega, kod posebnih istražnih radnji primjenjuje se **načelo supsidijarnosti**, pa se one sprovede samo ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano sa nesrazmjernim poteškoćama. Po pravilu, u teoriji se smatra, naravno, uz ispunjenje svih zakonom propisanih materijalnih i procesnih uslova, da je primjena ovih radnja opravdana upravo u odnosu na krivična djela organizovanog kriminala.

Kod klasičnih krivičnih djela korupcije, kao što je primanje ili davanje mita, ove radnje se takođe pokazuju nužnim baš zbog toga jer je drugim manje invazivnih metodama nemoguće pribaviti dokaze u vezi sa radnjom izvršenja. Najčešće određena posebna istražna radnja primjećena u monitoringu je **nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija**, a u više predmeta primjenjen je i **simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine**. Simulirano davanje potkupnine je posebno značajno kod koruptivnih delikata jer se kod ovih djela radnja izvršenja odvija najčešće između dva lica, ili uz posredovanje trećih lica, pa se na ovaj način simulacijom razotkriva nedopušteni odnos između ovih lica (npr. kod primanja mita).

ANEKS A1

Spisak praćenih predmeta

R. br.	NAZIV PREDMETA	GRAD	SUD
1	NARCIS DŽUMHUR i drugi (Afera Željeznice)	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
2	Cicović Danilo i drugi	SARAJEVO	SUD BIH
3	Božo Mihajlović (Nestali novac)	SARAJEVO	SUD BIH
4	EDIN ARSLANAGIĆ i drugi („Bosnalijek“)	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
5	Ivanković-Lijanović Jerko i dr (Meso)	SARAJEVO	SUD BIH
6	Čaušević Kemal i dr.	SARAJEVO	SUD BIH
7	Ratko Đokić i dr.	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
8	Pravda - Alija Delimustafić	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
9	Anes Sadiković i drugi	SARAJEVO	SUD BIH
10	Ismet Hamzić - Kurir	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
11	Amir Zukić i drugi	SARAJEVO	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU
12	Goran Salihović	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
13	Dragan Mektić i dr.	SARAJEVO	SUD BIH
14	URBAN	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
15	AMER AHMIĆI dr (TENDER)	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
16	Abid Hodžić i drugi	SARAJEVO	KANTONALNI SUD BIH
17	Kordić Boris	SARAJEVO	SUD BIH
18	Azra Miletić	SARAJEVO	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU
19	Mirsad Kukić	SARAJEVO	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU
20	Darko Jeremić	SARAJEVO	SUD BIH
21	Sanel Đalić i dr.	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
22	Rijad Arifović	SARAJEVO	KANTONALNI SUD U SARAJEVU
23	Radovanović Obrad i drugi	SARAJEVO	SUD BIH
24	Slučaj Emdžad Galijasević - AGRAMINVEST	BIHAĆ	KANTONALNI SUD U BIHACU
25	Đevad Muslimović i drugi (Unsko - Sanske šume d.o.o)	BIHAĆ	KANTONALNI SUD U BIHACU
26	Amenar Murtagić i "Veli" pekara	BIHAĆ	OPĆINSKI SUD U BIHAĆU
27	Zarif Zulić	BIHAĆ	OPĆINSKI SUD U BIHAĆU
28	Agrokomerc d.o.o Velika Kladuša	BIHAĆ	OPĆINSKI SUD U BIHAĆU

R. br.	NAZIV PREDMETA	GRAD	SUD
29	Lutrija BiH	BIHAĆ	OPĆINSKI SUD U BIHAĆU
30	Benzinska pumpa Pilipović	BIHAĆ	KANTONALNI SUD U BIHAĆU
31	Boško Tubić	BIHAĆ	OPĆINSKI SUD U BIHAĆU
32	Edita Alagić Bingo d.o.o.	BIHAĆ	KANTONALNI SUD U BIHAĆU
33	Savez sa sport i rekreaciju invalida USK-a	BIHAĆ	OPĆINSKI SUD U BIHAĆU
34	Slučaj Adis Ponjević	BIHAĆ	KANTONALNI SUD U BIHAĆU
35	Eldin Brččaninović-Konjuh d.o.o	TUZLA	KANTONALNI SUD U TUZLI
36	Dekor d.o.o.	TUZLA	KANTONALNI SUD U TUZLI
37	Adil Karavdić i Salko Avdić	TUZLA	KANTONALNI SUD U TUZLI
38	Muhamed Mešanović i Esmeralda	TUZLA	KANTONALNI SUD U TUZLI
39	Fortuna	TUZLA	KANTONALNI SUD U TUZLI
40	Akif Smailhodžić	ZENICA	OPĆINSKI SUD U ZENICI
41	Čurić i Paurić	ZENICA	OPĆINSKI SUD U ZENICI
42	Đevad Muslić	ZENICA	OPĆINSKI SUD U ZENICI
43	Neimarlija Nagib	ZENICA	OPĆINSKI SUD U ZENICI
44	Slučaj Radetić	BANJA LUKA	OSNOVNI SUD U BANJA LUCI
45	Policijska akcija kodnog naziva TESLA	BANJA LUKA	OSNOVNI SUD U BANJA LUCI
46	Nataša Blagojević	BANJA LUKA	OSNOVNI SUD U BANJA LUCI
47	Dario Čulum	BANJA LUKA	OSNOVNI SUD U BANJA LUCI
48	Bobar banka/Slavica Injac	BANJA LUKA	OKRUŽNI SUD U BANJALUCI
49	Aleksandar Deurić i dr.	BANJA LUKA	OKRUŽNI SUD U BANJALUCI
50	Budimir Popović	BANJA LUKA	OSNOVNI SUD U BANJALUCI

Studijski slučajevi

U nastavku su data četiri studijska slučaja koja su obrađena na osnovu podataka prikupljenih sa praćenih suđenja. U svakom slučaju su obrađena različita pitanja, u zavisnost od uočenih nedostataka ili zanimljivosti. U predmetu Injac otvara se pitanje nadležnosti sudova, efikasnosti postupka, dok se u predmetu Mihajlović, koji je izazvao dosta kontroverzi u javnosti, pojavilo pitanje opravdanosti vođenja postupka protiv optuženog čija su nedjela u vezi sa drugim licem koje još nije krivično gonjeno. Svi obrađeni slučajevi su protiv lica koja su optužena zbog društvenog položaja koji su iskoristili (predmet Zukić i drugi) ili zbog službenih uloga koje su obnašali (ostali predmeti), ali se oni opet razlikuju po vrsti i karakteru službene funkcije. U predmetu Injac radi se o licu koje je obavljalo izuzetno bitnu funkciju direktorice regulatornog tijela koje bi u svom radu trebalo biti nezavisno, dok je u predmetu Čulum optuženi policajac. Zajedničko svim obrađenim predmetima je da su to klasični korupcijski predmeti u kojima se radilo o zloupotrebi službenog položaja ili ovlašćenja u različitim vidovima ili iskorišćavanju stečenog društvenog položaja. Jedan od ovih predmeta (Injac) mogao bi se prema TI definiciji klasifikovati i kao predmet visoke korupcije (grand corruption) zbog višemilionske štete, ali i zbog izazvanih posljedica po bankarski sektor (predmet slučaja je uloga nadzornog tijela u propasti jedne banke). Indikativno je da ovaj slučaj, koji se ranije predstavljen kao ključni predmet u borbi protiv korupcije, traje još od jula 2017. godine i da mu se još ne nazire sudski epilog. Na tom primjeru se najbolje vidi tromost organa gonjenja i neefikasnot sudskih postupaka. Sve obrađene predmete karakteriše zloupotreba društvenog položaja i službenih svojstava zarad sticanja koristi za sebe ili drugog, ili to da su posrijediti teške povrede službene dužnosti koje su morale biti gonjene. Bitno je napomenuti da su svi praćeni predmeti praćeni do pojave epidemije. Jedan od ovdje obrađenih studijskih slučajeva (Božo Mihajlović) dobio je svoj epilog u prvostepenoj presudi po završetku monitoring faze. Sud Bosne i Hercegovine prvostepenom je odlukom početkom juna osudio Božu Mihajlovića, državnog tužioca, po deset tačaka optužnice na pet godina zatvora za nesavjestan rad u službi jer je propustio vršiti nadzor nad radom i postupanjem svoje daktilografkinja. Studijski slučaj koji je ovdje obrađen ne uključuje u sebi podatke o presudi jer je presuda donijeta po okončanju monitoring faze, ali su zaključci i nalazi sa suđenja jednako relevantni.

STUDIJSKI SLUČAJ I

Predmet: Amir Zukić i dr.

Sudski postupak protiv Amira Zukića, Asima Sarajlića, Mirsada Kukića, Safeta Bibića, Senada Trake, Nedžada Trake, Ramiza Karavdića, Eseda Džananovića i Seida Fazlagića, pokrenut je u maju 2017.⁴ Prema optužnici koju je podnijelo Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo, a koju je u martu 2017. godine potvrdio Opštinski sud u Sarajevu, optuženi se terete za nekoliko krivičnih djela.

Amir Zukić, kao generalni sekretar Stranke demokratske akcije (SDA), i Safet Bibić, kao glavni tehničar na Klinici za otorinolaringologiju Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, sa pridruženim Senadom i Nedžadom Trakom, te Ramizom Karavdićem, optuženi su za udruživanje radi vršenja krivičnih djela (tj. primanje mita u zamjenu za trgovanje uticajem).

Cilj udruživanja je bio pronaći ljude koji su spremni dati mito kako bi dobili posao u Elektroprivredi BiH. Potom bi navedena grupa iskoristila svoj uticaj preko Eseda Džananovića, izvršnog direktora Elektroprivrede BiH, optuženog za zloupotrebu službenog položaja, kako bi dotična lica nezakonito dobila posao u javnom preduzeću. Vezano za ovu grupu, optuženi Asim Sarajlić i Mirsad Kukić se takođe terete za krivično djelo primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem, a optuženi Fazlagić Seid za krivično djelo pomoć počinitelju nakon izvršenog krivičnog djela. Zukić se dodatno tereti i za krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja.

Pet ročišta održanih u Opštinskom sudu u Sarajevu u periodu između novembra 2019. i februara 2020. bila su nadgledana preko jednog monitora za nadzor suđenja.⁵ Ročišta su bila otvorena za javnost i ispraćena od strane medija.

Treba napomenuti da je tokom istrage tužilac koristio specijalne istražne metode kao što su tajni nadzor i prisluškivanje. Zukić je takođe bio u pritvoru od februara do jula 2017. godine. Određeni broj svjedoka tužilaštva je dobio imunitet od krivičnog gonjenja kako bi mogli svjedočiti protiv optuženih bez straha da će inkriminisati sami sebe kao saučesnike u krivičnim djelima.

Nadgledana ročišta su se uglavnom svodila na prezentaciju dokaza prikupljenih gore pomenutim specijalnim istražnim metodama tužilaštva. Konkretno, svjedok tužilaštva iz Granične policije BiH iznio je analizu prisluškivanja komunikacije između optuženih, prikazujući SMS poruke i ostatak komunikacije razmijenjene između njih. Na ovaj način tužilaštvo je namjeravalo dokazati postojanje čina udruživanja.

Tužilac je takođe, kao materijalni dokaz, priložio CD sa listom razgovora među optuženima.

⁴ <https://detektor.ba/2017/05/23/pocelo-sudenje-amiru-zukicu-i-ostalima/>

⁵ Nadzirana ročišta su održana 4.11.2019, 2.12.2019, 23.12.2019, 20.01.2020. i 3.02.2020.

Tokom saslušanja, advokati optuženih osporavali su ove dokaze po više osnova. Vežano za prisluškivanje, odbrana je prigovorila zbog relevantnosti jer su se neke od komunikacija desile prije vremena u kome su se odvijala navodna krivična djela. Odbrana je takođe osporila i zakonitost pojedinih dokaza jer za neke od komunikacija obuhvaćenih analizom, po njihovom mišljenju, nije postojala dozvola za prisluškivanje.

Drugi prigovor odbrane se odnosio na upotrebu policijskog izvještaja (tj. na gore pomenutu analizu komunikacije koju je iznio službenik Granične policije) kao dokaza, ističući da je to ustvari prikriveno vještačenje. Oni su takođe osporili objektivnost svjedočenja policijskog službenika jer je isti imao konsultacije sa tužiocem, a za pripremu prezentovane analize je koristio izjave svjedoka kojima je garantovan imunitet kao bi svjedočili protiv optuženih.

Sudija je odlučio da uvaži analizu prisluškivanih razgovora kao dokaz bez obzira na odluku o prigovorima Odbrane.⁶ Izgleda da ovo implicira da će sudija o prigovorima Odbrane na zakonitost dokaza odlučiti naknadno, odnosno u trenutku izricanja presude. Pristup sudije ovoj situaciji je prilično čest u sudskoj praksi u BiH i u skladu je sa zakonom. Zakon o krivičnom postupku FBiH, čl. 305, kojim se propisuje sadržaj pisane presude, predviđa između ostalog, da presuda mora sadržavati razloge na osnovu kojih je sud odlučio da ne prihvati prigovore koje ulaže bilo koja od dvije strane tokom suđenja.

S druge strane, ne postoji jedinstvena praksa u BiH u smislu trenutka u kojem sudija može odlučiti po ovom pitanju. Naime, neki sudovi su uveli praksu odlučivanja o zahtjevima za prihvatljivost dokaza tokom samog suđenja.⁷ Iako su oba pristupa legitimna, postoji velika razlika u načinu na koji mogu uticati na tok suđenja, kao i na strategiju predstavljanja dokaza koju će primijeniti svaka od strana. Prema pristupu sudije u konkretnom slučaju, sporni dokaz se unosi u zapisnik a sudija odluku o njegovoj prihvatljivosti donosi nakon što se završi suđenje. Po ovom scenariju, ako se predmetni dokaz proglašeni neprihvatljivim (a rezultat toga bude oslobađanje optuženih) tužilac može uložiti žalbu na odluku sudije o dokazima u sklopu žalbe na oslobađajuću presudu.

Međutim, ukoliko sudija odluči da odluku o prihvatljivosti dokaza donese tokom suđenja, strane će u toku samog postupka suđenja biti upoznate s tim koji dokazi će se koristiti prilikom donošenja presude. Ovo stranama daje mogućnost da prilagode svoju strategiju u zavisnosti od toga koji dokazi su prihvaćeni ili odbijeni. Na primjer, tužilac može izmijeniti optužnicu na način da odražava činjenicu da su određeni dokazi proglašeni neprihvatljivim.

U trenutku obustave suđenja zbog pandemije COVID-19, a nakon tri godine od početka suđenja, tužilaštvo još nije završilo sa iznošenjem svojih dokaza. Nakon toga, odbrana će dobiti priliku da iznese svoje viđenje slučaja.

⁶ <https://detektor.ba/2019/12/02/zukic-i-ostali-prigovori-odbrane-na-analizu-kantonalnog-tuzilastva/>
⁷ Vidjeti: https://pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet.jsessionid=fc65ca2d390941eb5a5ccbd51df1714111ed096b34fd5d69ae3a491af2c5b0b.e34TbxyRbNiRb40Pch4QbxaNaxj0?p_id_doc=54774, str. 247.

STUDIJSKI SLUČAJ II

Predmet: Božo Mihajlović

Sudski postupak protiv Bože Mihajlovića, bivšeg zamjenika glavnog tužioca BiH i šefa Posebnog odsjeka Tužilaštva BiH za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju, počelo je u septembru 2018.⁸ Prema optužnici koju je podnijelo Tužilaštvo BiH, a potvrdio Sud BiH, optuženi se tereti po devet tačaka krivičnog djela nesavjestan rad u službi, u skladu sa članom 224, stav 2 Krivičnog zakona BiH.

Prema ovoj odredbi, službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine, koje svjesnim kršenjem zakona, drugih propisa ili opšteg akta ili propuštanjem dužnosti nadzora, očigledno nesavjesno postupi u vršenju dužnosti, pa usljed toga nastupi teža povreda prava drugog ili imovinska šteta koja prelazi vrijednost od 10.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Optužnica navodi da je gospodin Mihajlović, za vrijeme vršenja dužnosti tužioca i šefa Posebnog odsjeka, postupio nesavjesno jer nije nadzirao rad Sadine Beridan-Zuhrić, koja je radila pod njegovim nadzorom kao daktilograf u Tužilaštvu BiH. Konkretno, nedostatak nadzora omogućio je gđi Sadini Beridan Zuhrić da tajno izuzme i prisvoji novac koji je legalno oduzet u devet krivičnih slučajeva koje je vodio tužilac Mihajlović, u iznosu većem od 10.000 KM. Prisvajanja su se navodno desila u periodu između 2006 i 2015.⁹

Osam ročišta koja su se održala u Sudu BiH u periodu od oktobra 2019. do februara 2020. bila su ispraćena peko dva monitora za praćenje suđenja.¹⁰ Raspored ovih ročišta je bio dostupan javnosti na zvaničnoj stranici Suda. Ročišta su bila otvorena za javnost i bila su ispraćena od strane medija, što je razumljivo uzimajući u obzir poziciju optuženog.

Svih osam ročišta je redovno održano, osim jednog koje je moralo biti odloženo zbog odsustva optuženog, koji se brani sa slobode. Sudija je u ovoj situaciji ispravno primjenio Zakon o krivičnom postupku BiH (čl. 246), koji kaže da ročište ne može biti održano ako je optuženi odsutan. Nadalje, kako izostanak nije bio pravno opravdan, sudija je upozorio odbranu da će naložiti njegovo privođenje. Zakon o krivičnom postupku predviđa ovakvu prinudnu mjeru kako bi se osiguralo prisustvo optuženog. U ovom slučaju, bilo je dovoljno upozorenje sudije da se optuženi pojavi na narednom ročištu. Tokom saslušanja u predmetnom slučaju, tužilac je saslušao šest svjedoka (uključujući jednog vještaka finansijske struke) i prezentovao materijalne dokaze u obliku dokumenata koji

⁸ <https://detektor.ba/2018/09/11/pocelo-sudjenje-tuziocu-bozi-mihajlovicu/>

⁹ <http://www.sudbih.gov.ba/vijest/potvrena-optunica-u-predmetu-boo-mihajlovi-20861>

¹⁰ Nadzirana ročišta održana su 01.10.2019, 15.10.2019, 26.11.2019, 10.12.2019, 24.12.2019, 14.01.2020, 21.01.2020. i 04.02.2020.

su oduzeti iz Tužilaštva BiH tokom istrage. Odbrana je unakrsno ispitala svjedoke, a data joj je i mogućnost da ospori prezentovane dokaze.

Interesantno je da je jedan od svjedoka saslušanih na sudu bila i gđa Beridan-Zuhrić, kojoj je optuženi bio supervizor, i koja je navodno pronevjerila novac iz sobe za dokaze. Njeno svjedočenje je moglo biti od presudne važnosti za slučaj uzimajući u obzir da je njeno navodno ponašanje zasnovano na optužbama protiv optuženog. Kako bi se dokazalo da je optuženi kriv za nesavjestan rad u službi jer nije nadgledao rad svog radnika, neophodno je da se prvo dokaže da je radnica uzela zakonito oduzet novac, te na taj način nanijela štetu državnoj imovini.

Međutim, njeno svjedočenje je bilo beskorisno jer je odbila da odgovara na sva pitanja vezano za slučaj, izbjegavajući na taj način da odgovara na pitanja koja su mogla dovesti do njene inkriminacije.

Iako je sve bilo u skladu sa zakonom (vidjeti čl. 84 Zakona o krivičnom postupku BiH)¹¹, dovođenje u poziciju mrtve tačke otkriva širi problem u kontekstu pripreme slučaja od strane tužilaštva i dovodi u pitanje način na koji je ovaj slučaj procesuiran sa stanovišta da li je u interesu pravde i opšte korektnosti te efikasnosti pravosudnog sistema.

Zaista, pitanje da li je gđa Beridan-Zuhrić zaista uzela novac koji je Tužilaštvo BiH oduzelo u slučajevima, bilo je predmet svjedočenja drugih pet svjedoka, uključujući i finansijskog vještaka koji je zapravo pozvan kako bi posvjedočio o životnom standardu bivše daktilografkinje u skladu sa njenom platom i drugim zakonskim prihodima.

Činjenica da većina dokaza koje je prezentovalo tužilaštvo u ovom slučaju nije povezano sa djelima optuženog već sa navodnim radnjama osobe koja nije optužena, predstavlja čudnu nepodudarnost na koju su tokom suđenja ukazali branilac, pa i sam sudija. Naime, odbrana se žalila da je zbog ovoga, gđin Mihajlović doveden u nezavidnu situaciju u kojoj mora da se brani od optužbi koje su, u suštini, upućene drugoj osobi protiv koje se ne vodi sudski postupak.

U tom smislu, odbrana je tvrdila da je jedini način da se efikasno osigura pravo odbrane da iznese svoj slučaj da se spoje dva slučaja te je takav zahtjev i podnijela sudiji. Međutim, sudija je odbacio zahtjev tvrdeći da nisu ispunjeni zakonski uslovi za pripajanje.¹²

Iako je ovo možda tačno, neobičnost, a neko bi se složio i disfunkcionalnost ove situacije nije time ništa manja. Treba napomenuti da je gđa Beridan-Zuhrić zapravo pod krivičnom istragom zbog činjenica navedenih u optužnici pro-

11 Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja kada je vjerovatno da će ga odgovor na ta pitanja izložiti krivičnom gonjenju.

12 <https://detektor.ba/2020/02/25/bozo-mihajlovic-vrlo-zahjtevan-kada-je-posao-u-pitanju/>

ktiv Mihajlovića. Ipak, njen slučaj ne procesuiraju Tužilaštvo BiH, kao što je bilo za očekivati, već Kantonalno Tužilaštvo Sarajevo. Teško je procijeniti razloge zbog kojih postupci protiv ove dvije osobe nisu spojeni i ne vode se pred istim sudom jer se tiču proceduralnih aktivnosti koje su se odvijale tokom istrage. Pravni razlog za ovo bi se izgleda mogao naći u činjenici da je Tužilaštvo BiH optužilo gđu Beridan-Zuhrić za krivično djelo koje nije u nadležnosti Suda BiH, čime je pokrenut transfer predmeta na kantonalni nivo.¹³ Ako je ovo istina, to bi moglo ukazivati na ozbiljnu grešku u pravnoj kvalifikaciji krivičnog djela, jer se navodne radnje koje je počinila gđa Beridan-Zuhrić uklapaju u definiciju pronevjere u službi u skladu sa čl.221 Krivičnog zakona BiH, što je krivično djelo koje spada u nadležnost države.

U trenutku obustave postupka zbog pandemije, suđenje je bilo pri kraju, sa završnim riječima svake strane kao posljednjom predviđenom aktivnošću prije donošenja presude.

13 <https://faktor.ba/vijest/ekskluzivno-bozo-mihajlovic-prvi-put-govori-kako-je-nestajao-novac-iz-tuzilastva-bih-300467>

STUDIJSKI SLUČAJ III

Predmet: Bobar banka (Slavica Injac)

Suđenje bivšoj direktorki Agencije za bankarstvo Republike Srpske (nezavisno pravno lice osnovano radi uređenja i kontrole bankarskog sistema), Slavici Injac, počelo je u julu 2017. godine pred Sudom BiH, a u oktobru 2018. je prebačeno na Okružni sud u Banjoj Luci.

Inicijalno ju je BiH Tužilaštvo teretilo za organizovani kriminal i zloupotrebu položaja uz još 14 optuženih, uposlenika *Bobar Banke a.d. Bijeljina*, i članova nadzornog odbora banke, kao i rukovodstvo Agencije za bankarstvo RS, te Investiciono-razvojne banke RS. Navodna kriminalna djela se dovode u vezu sa bankrotom Bobar banke. Kako se navodi u optužnici, kompanije koje su povezane sa Bobar grupom dobijale su kredite koji su iznosili do nekoliko desetina miliona KM bez adekvatnih sredstava obezbjeđenja. Pošto isplate ovih kredita nisu imale odgovarajuće osiguranje, došlo je do finansijskog kolapsa banke i navodne štete procijenjene na 122 miliona KM na teret građana Republike Srpske, Federacije BiH i Brčko Distrikta.

Zanimljivo je spomenuti da, iako se optuženima na teret stavljaju krivična djela u skladu sa Krivičnim zakonom RS (što inače spada u nadležnost sudova Republike Srpske), slučaj je u početku preuzelo Tužilaštvo BiH prema članu 7(2) Zakona o Sudu BiH. Pokrenuto je tzv. "proširenje nadležnosti" na državnom nivou zbog činjenice da navodna ekonomska šteta nije ograničena samo na teritoriju RS, već je uticala na čitavu BiH.

Međutim, suđenje je nastavljeno (i još uvijek traje) pred Sudom BiH, iako veoma sporim tempom što je posljedica ponovljenih nedolazaka nekih od optuženih na ročišta, zbog potvrđenog lošeg zdravstvenog stanja. Kako bi riješio ovu situaciju, Sud BiH je odobrio zahtjeve Drage Đukanovića i Slavice Injac da se njihovi predmeti prenesu na sudove u mjestu njihovog prebivališta i da prime odgovarajuće medicinsko liječenje. Prihvatajući ovaj zahtjev, Sud BiH je postupio u skladu sa čl. 27 Zakona o krivičnom postupku BiH, jer je dozvolio prenos predmeta na drugi sud u slučaju postojanja "važnih razloga" za to.¹⁴

Konkretno, slučaj protiv Drage Đukanovića je prebačen na Okružni sud u Bijeljini, dok je slučaj protiv Slavice Injac prebačen na Okružni sud u Banjoj Luci u novembru 2018. godine.¹⁵

Nakon prenosa nadležnosti, prošla je godina dana prije nego što je počelo suđenje u Banjoj Luci. Ovo drugo suđenje je bilo pod monitoringom od prvog

.....
¹⁴ Čl. 27 Zakona o krivičnom postupku BiH: Ako postoje važni razlozi, Sud može vođenje postupka za krivično djelo iz svoje nadležnosti, prenijeti rješenjem sudu na čijem je području krivično djelo izvršeno ili pokušano. Vođenje postupka se može prenijeti najkasnije do zakazivanja glavnog pretresa.

¹⁵ <https://www.capital.ba/okruzni-sud-u-banjaluci-preuzima-slucuj-slavice-injac/>

ročišta održanog u decembru 2019. godine, a monitoring je sproveden nad još tri ročišta prije suspenzije izazvane pandemijom COVID-19.¹⁶ Ročišta su održana u skladu sa krivičnim postupkom. Sudija je na prvom ročištu pročitao optužnicu, dok su se preostala tri ročišta bavila ispitivanjem svjedoka tužilaštva.

Iako je tokom ročišta ponašanje sudija i strana u slučaju bilo prilično standardno, postupak u cjelini, a pogotovo prenos predmeta sa Suda BiH na Okružni sud u Banjoj Luci, otvara prostor za pitanja.

Prije svega treba napomenuti da je, prema važećem zakonu, odluka o premještanju slučaja sa državnog na entitetski nivo nešto o čemu odlučuje sud prema vlastitom nahođenju. Razlog ovome je činjenica da predmetna odredba ne precizira koji uslovi trebaju biti ispunjeni kako bi se dozvolio transfer, već se samo, dosta nejasno, dotiče postojanja "važnih razloga".

Iako se zdravstveni razlozi mogu kvalifikovati kao važni razlozi, treba naglasiti da je primjena ove odredbe problematična jer izgleda da ne zadovoljava minimalne zahtjeve pravne sigurnosti. Ovaj princip, između ostalog, nalaže da su pravila kojima se definiše nadležnost sudova dovoljno jasna. U vezi sa tim, važno je napomenuti da je zarad osiguranja pravne sigurnosti i transparentnosti, OSCE preporučio "da se odredbe koje regulišu prenos predmeta u četiri krivična zakonika BiH izmijene i harmonizuju na način da se dalje definišu razlozi koji opravdavaju prenos predmeta".¹⁷

Drugi problematičan aspekt leži u činjenici da je između odluke o prenosu predmeta i početka suđenja u Banjoj Luci protekla čitava godina dana. Ovako dugačak vremenski period bi bilo teško opravdati po bilo kom osnovu uzimajući u obzir važnost i političku osjetljivost ovog slučaja. Kako su mediji izvjestili, razlozi za ovo kašnjenje su sve više zabrinjavajući. Prema navodima medija, početak suđenja je trebao da bude u februaru 2019. godine, ali se morao odgoditi jer Tužilaštvo BiH navodno nije uspjelo da pošalje optužnicu tužiocima iz RS.¹⁸ Dalja odlaganja prouzrokovana su promjenama u sastavu vijeća Okružnog suda.¹⁹

Ukratko, ključni slučaj u borbi protiv korupcije i zloupotrebe položaja u BiH je još uvijek na samom početku, iako je prošlo više od tri godine od trenutka potvrđivanja optužnice u slučaju Bobar banke u martu 2017. godine.

.....
¹⁶ Nadzirana ročišta su održana 05.12, 16.01, 13.02, 27.02

¹⁷ https://www.osce.org/files/f/documents/5/2/417527_1.pdf, str. 59

¹⁸ <http://srpskacafe.com/2019/03/optuznica-protiv-slavice-injac-putovala-iz-sarajeva-u-banjaluku-pet-mjeseci/>

¹⁹ <https://www.rtvbn.com/3972971/konacno-pocelo-sudjenje-slavici-injac-u-banjaluci>

STUDIJSKI SLUČAJ IV

Predmet: Dario Ćulum

Suđenje protiv Darija Ćuluma, policijskog inspektora, počelo je u novembru 2019. godine pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci. Prema optužnici koju je podiglo Okružno tužilaštvo Banja Luka u decembru 2018. godine, optuženi se tereti po tri tačke zloupotrebe položaja ili ovlašćenja u skladu sa Krivičnim zakonom Republike Srpske, član 347. stav 3. u vezi sa falsifikovanjem ili uništavanjem službenog dokumenta prema članu 379. stav 1.

Prema prvom prekršaju, "službeno lice koje u namjeri da sebi ili drugome pribavi kakvu neimovinsku korist ili da drugome nanese kakvu štetu, iskoristi svoj položaj ili ovlašćenje, prekorači granice svog ovlašćenja ili ne izvrši službenu dužnost, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina". Prema drugom prekršaju, "službeno ili odgovorno lice koje u službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim potpisom, odnosno službenim pečatom ovjeri službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis sa neistinitom sadržinom, ili koje svojim potpisom, odnosno službenim pečatom omogući pravljenje takve isprave, knjige ili spisa sa neistinitom sadržinom, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina".

Optužnica navodi da je gđin Ćulum, obavljajući dužnost policijskog inspektora, zloupotrebio službeni položaj radi ostvarivanja materijalne koristi za sebe; konkretno se navodi da je prisvojio pametni telefon koji je bio zaplijenjen; uzeo je od počinioca 600 KM koje su trebale biti dostavljene oštećenom kao naknada štete; uzeo 320 KM koje su trebale biti vraćene oštećenoj strani. Optužnica takođe navodi da je optuženi falsifikovao službene dokumente kako bi prikrio tragove svog kriminalnog ponašanja. Optuženi je suspendovan sa službenog položaja za vrijeme trajanja krivičnog postupka protiv njega.

Nadzor nad saslušanjima je bio organizovan za tri ročišta održana na Osnovnom sudu Banja Luka u period od novembra 2019. do februara 2020. godine.²⁰ Ročišta su bila otvorena za javnost, a javnost je imala uvida i u rasporede istih. Prvo ročište je odgođeno iz opravdanih razloga, odnosno zbog nemogućnosti sudije da pristupi ročištu iz zdravstvenih razloga. Preostala dva ročišta su se bavila pitanjem nagodbe (odnosno sporazumom o priznanju krivice) koju je podnio tužilac.

U skladu sa članom 246. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, "osumnjičeni, odnosno optuženi i njegov branilac mogu do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa pred vijećem drugostepenog suda pregovarati sa tužiocem o uslovima priznavanja krivice za djelo za koje se osumnjičeni, odnosno optuženi tereti". Sudija, međutim, nije obavezan prihvatiti sporazum. Prema toj

odredbi, sudija može prihvatiti ili odbaciti sporazum, a kao dio te odluke, mora osigurati sljedeće: "da je do sporazuma o priznanju krivice došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, te da je optuženi upoznat sa mogućim posljedicama, uključujući zadovoljenje zahtjeva u skladu sa imovinskopравnim zakonom, oduzimanje imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog djela i nadoknadu troškova krivičnog postupka; da ima dovoljno dokaza koji potvrđuju krivicu optuženog; da optuženi razumije da se sporazumom o priznanju krivice odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu se izreći; da je predložena krivičnopravna sankcija u skladu sa stavom 3. ovog člana; i da je oštećenom pružena mogućnost da se pred tužiocem izjasni o imovinskopравnom zahtjevu".

Tokom drugog ročišta, sudija je u nekoliko navrata pitao optuženog da li dobrovoljno priznaje krivicu i da li je u potpunosti svjestan posljedica svoje odluke. Iako nije potpuno eksplicitno odgovarao, optuženi je pokazivao znakove i naznake, uključujući izraze lica i govor tijela, da se ne osjeća krivim i da prihvata da prizna krivicu samo kako bi se suđenje završilo.

Sudija je ove nagovještaje smatrao dovoljnim da zaključi da sporazum o priznanju krivice nije bio dobrovoljan pa ga je odbacio. Izgleda da je ova odluka u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku, koji od sudije zahtijeva, kao što je već podvučeno, da "osigura da je do sporazuma o priznanju krivice došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem". Shodno tome, sudija je odložio suđenje na datum koji tek treba utvrditi.

²⁰ Nadzirana saslušanja su održana 13.11.2019, 20.12.2019, 06.02.2020.

